

RÈN LUYỆN KĨ NĂNG HỢP TÁC CHO TRẺ MẪU GIÁO 4-5 TUỔI QUA TRÒ CHƠI ĐÓNG VAI THEO CHỦ ĐỀ TẠI THÀNH PHỐ CAO LÃNH, TỈNH ĐỒNG THÁP

Lê Thị Kim Anh¹, Đoàn Kiều Như Ngọc^{2*} và Nguyễn Thị Tươi²

¹Khoa Giáo dục Tiểu học - Mầm non, Trường Sư phạm,
Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam

²Sinh viên, Khoa Giáo dục Tiểu học - Mầm non, Trường Sư phạm,
Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam

*Tác giả liên hệ: Đoàn Kiều Như Ngọc, Email: doankieunhungoc9977@gmail.com

Lịch sử bài báo

Ngày nhận: 30/5/2024; Ngày nhận chỉnh sửa: 29/6/2024; Ngày duyệt đăng: 04/7/2024

Tóm tắt

Rèn luyện kĩ năng hợp tác cho trẻ là một trong những yếu tố quan trọng và là nhiệm vụ cần thiết đối với giáo dục mầm non. Đặc biệt là rèn luyện kĩ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi thông qua trò chơi đóng vai theo chủ đề, vì lúc này nhu cầu hợp tác của trẻ phát triển, trẻ mong muốn được cùng nhau chia sẻ và trao đổi kinh nghiệm để giải quyết các tình huống thực tiễn. Qua đó, trẻ phải độc lập, chủ động, sáng tạo sử dụng kiến thức, kĩ năng, kinh nghiệm vốn có của mình để tương tác với bạn bè, mọi người xung quanh và giải quyết các tình huống thực tiễn đặt ra. Bài viết của chúng tôi nghiên cứu những biểu hiện kĩ năng hợp tác của trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi và đề xuất một số biện pháp rèn luyện kĩ năng hợp tác cho trẻ qua trò chơi đóng vai theo chủ đề nhằm góp phần phát triển kĩ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi ở một số trường mầm non tại thành phố Cao Lãnh, tỉnh Đồng Tháp.

Từ khóa: Kĩ năng hợp tác, trò chơi đóng vai theo chủ đề, trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi.

DOI: <https://doi.org/10.52714/dthu.14.1.2025.1472>

Trích dẫn: Lê, T. K. A., Đoàn, K. N. N., & Nguyễn, T. T. (2025). Rèn luyện kĩ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi qua trò chơi đóng vai theo chủ đề tại thành phố Cao Lãnh tỉnh Đồng Tháp. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 14(1), 22-28. <https://doi.org/10.52714/dthu.14.1.2025.1472>.

Copyright © 2025 The author(s). This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 License.

TRAINING COOPERATION SKILLS FOR 4-5 YEARS OLD PRESCHOOL CHILDREN THROUGH THEMED ROLE-PLAY GAMES AT CAO LANH CITY, DONG THAP PROVINCE

Le Thi Kim Anh¹, Doan Kieu Nhu Ngoc^{2*}, and Nguyen Thi Tuoi²

¹ Faculty of Primary and Pre-School Education, School of Education,
Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam

² Student, Faculty of Primary and Pre-School Education, School of Education,
Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam

*Corresponding author: Doan Kieu Nhu Ngoc doankieunhungoc9977@gmail.com

Article history

Received: 30/5/2024; Received in revised form: 29/6/2024; Accepted: 04/7/2024

Abstract

Training children's cooperation skills is one of the important factors and a necessary task for preschool education. Especially training cooperation skills for 4-5 year old preschoolers through themed role-playing games because at this time children need cooperation development, want to share and exchange experience to solve practical problems. Thereby, children need to be independent, proactive, and creative in using their inherent knowledge, skills, and experience to interact with friends and people around for problem-solving. Our article studies the expressions of cooperation skills of 4-5 year old preschool children and proposes methods to train their cooperation skills through themed role-playing games in some preschools in Cao Lanh city, Dong Thap province.

Keywords: *Collaboration skills, preschool children 4-5 years old, themed role-playing games.*

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, mục tiêu của giáo dục mầm non là giúp trẻ em phát triển về thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, tình cảm - kỹ năng xã hội, thẩm mỹ. Từ đó, dần hình thành nhân cách, phát triển ở trẻ em những chức năng tâm sinh lý, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kỹ năng cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng, năng lực vốn có bên trong trẻ, đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo. Trẻ mẫu giáo nói chung mà đặc biệt là trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi có nhu cầu hợp tác rất cao vì đây là giai đoạn trẻ đang phát triển về mọi mặt, mong muốn tìm hiểu, khám phá mọi thứ xung quanh nên cần được tham gia trực tiếp vào các hoạt động, được tương tác và tiếp xúc với mọi người. Ngoài các hoạt động hằng ngày, thì hoạt động nhóm là nơi giúp trẻ phát huy khả năng như sự tự tin, mạnh dạn trao đổi và đưa ra ý kiến của bản thân, là nền tảng vững chắc cho trẻ phát triển toàn diện. Chính nhờ sự hợp tác của trẻ thông qua các hoạt động ở trường mầm non đã giúp trẻ có cơ hội được gần gũi với bạn bè và mọi người xung quanh, chia sẻ kinh nghiệm, cùng nhau hòa thuận, thiết lập mối quan hệ với bạn một cách chân thực và rõ nét nhất.

Việc rèn luyện kỹ năng hợp tác (KNHT) cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi được thực hiện thông qua nhiều hoạt động khác nhau như: hoạt động học, hoạt động chơi, hoạt động tham quan - lễ hội và sinh hoạt hàng ngày. Trong đó, hoạt động vui chơi mà trọng tâm là trò chơi đóng vai theo chủ đề là hoạt động chiếm nhiều ưu thế trong việc rèn luyện KNHT cho trẻ. Để chơi tốt trò chơi này, trong khi chơi trẻ phải có sự phối hợp cùng nhau chặt chẽ, cùng làm việc và cùng chịu trách nhiệm với công việc của mình thì nội dung chơi/hoàn cảnh chơi và tình huống chơi mới đa dạng, phong phú và lôi cuốn.

Thực tiễn ở trường mầm non hiện nay đã chú trọng phát triển KNHT cho trẻ qua nhiều hoạt động đa dạng, tuy nhiên, KNHT của trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi vẫn còn hạn chế, đôi khi chưa biết phân công công việc, chưa biết phối hợp các vai chơi và chưa thể duy trì hoạt động chơi cùng nhau trong suốt giờ chơi hoặc tham gia các hoạt động nhóm. Từ những lí do trên, chúng tôi lựa chọn nghiên cứu “Rèn luyện KNHT qua trò chơi đóng vai theo chủ đề cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi tại thành phố Cao Lãnh, tỉnh Đồng Tháp” nhằm tìm ra những biện pháp phù hợp, khả thi để góp phần phát triển KNHT cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi và hướng

tới mục tiêu giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non theo định hướng của Chương trình Giáo dục mầm non trong giai đoạn hiện nay.

2. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình triển khai nghiên cứu vấn đề, chúng tôi đã sử dụng các nhóm phương pháp nghiên cứu sau đây:

Nhóm phương pháp nghiên cứu lí luận: Chúng tôi tiến hành thu thập tài liệu, các công trình nghiên cứu có liên quan đến trò chơi đóng vai theo chủ đề, KNHT của trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi, biểu hiện KNHT của trẻ trong trò chơi đóng vai theo chủ đề và biện pháp rèn luyện KNHT qua trò chơi đóng vai theo chủ đề cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non làm cơ sở lý luận của nghiên cứu.

Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn: Chúng tôi tiến hành quan sát biểu hiện KNHT của trẻ qua việc tham gia trò chơi đóng vai theo chủ đề ở một số trường mầm non tại thành phố Cao Lãnh, tỉnh Đồng Tháp. Bên cạnh đó, chúng tôi tiến hành phỏng vấn, khảo sát ý kiến của giáo viên và trẻ, phân tích sự phát triển tâm sinh lý và nhận thức của trẻ thông qua sản phẩm hoạt động của trẻ và thực nghiệm trên trẻ để có cơ sở đánh giá thực trạng và đề xuất biện pháp.

- Thống kê, tổng hợp số liệu, phân tích định lượng và định tính để định hướng triển khai các nội dung nghiên cứu, đảm bảo cơ sở thực tiễn vững chắc khi đưa ra những nhận xét về các vấn đề liên quan đến đề tài.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Một số lý luận chung về kỹ năng hợp tác và trò chơi đóng vai theo chủ đề

3.1.1. Khái niệm kỹ năng hợp tác

Nguyễn (2017) cho rằng: “Hợp tác có liên quan đến hành động của con người trong một nhóm nhất định để đạt mục tiêu chung. Mỗi thành viên chỉ đạt được mục tiêu của bản thân khi mà mỗi thành viên còn lại cũng đạt được mục tiêu của họ”. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi hiểu: Hợp tác là sự giúp đỡ, phối hợp giữa hai hay nhiều người với nhau để hoàn thành nhiệm vụ được giao.

“KNHT là sự phối hợp hành động để cùng thực hiện có hiệu quả một nhiệm vụ chung, dựa trên vốn tri thức và kinh nghiệm đã có trong những điều kiện nhất định. KNHT của trẻ 4-5 tuổi là sự phối hợp hành động của trẻ để cùng thực hiện có hiệu quả một nhiệm

vụ chung, dựa trên vốn tri thức và kinh nghiệm đã có trong những điều kiện nhất định” (Vũ, 2016).

“KNHT được xem xét trên quan điểm tâm lý học hoạt động, có mối liên hệ đến nhiều kỹ năng khác cùng tham gia phối hợp. Kỹ năng chứa đựng trong nó cả tri thức về đối tượng, cách thức hành động, mục đích hành động, thao tác hành động và sự đánh giá, điều chỉnh trong quá trình hành động” (Nguyễn, 2019). Với quan niệm đó, tác giả Nguyễn (2019) cho rằng: “Cấu trúc của KNHT bao gồm sáu thành tố: Tri thức về đối tượng và năm kỹ năng thành phần (Kỹ năng giao tiếp; Kỹ năng thiết lập, phát triển các mối quan hệ; Kỹ năng thiết kế; Kỹ năng tổ chức và đánh giá; Kỹ năng phối hợp hành động)”.

Tri thức về đối tượng: Đây là thành tố đầu tiên và là cơ sở tiên quyết của KNHT. Nó bao gồm những tri thức lý luận về đối tượng cần tác động, nhiệm vụ, mục tiêu, quy trình, kỹ thuật thực hiện các nhiệm vụ tác động vào đối tượng (được thể hiện qua nhiệm vụ học tập). Nếu không có tri thức về đối tượng, rất khó để chủ thể có thể có KNHT với người khác về đối tượng ấy.

Kỹ năng giao tiếp: Giao tiếp là hoạt động đặc trưng của KNHT, là cầu nối giữa người nói với người nghe. Kỹ năng giao tiếp đòi hỏi mỗi người phải biết lắng nghe tốt, biết cách thức truyền tải thông điệp và tiếp nhận thông tin trong những điều kiện và hoàn cảnh cụ thể.

Kỹ năng thiết lập, phát triển các mối quan hệ: Trong quá trình hoạt động nhóm, không thể thiếu vai trò của việc tạo dựng mối quan hệ với các thành viên trong nhóm, với các nhóm khác. Mối quan hệ này không phải tự nhiên mà có, mà thường phải có mục đích, có hoạch định trên cơ sở nhiệm vụ chung của nhóm làm việc. Trong quá trình làm việc nhóm, muốn có được hiệu quả cao, các cá nhân sẽ phải thường xuyên tạo ra không khí tích cực, cùng khích lệ, hỗ trợ nhau phát huy sức mạnh tổng hợp, bên cạnh đó cũng phải phát hiện, hóa giải các xung đột trong sự đa dạng của các khác biệt cá nhân.

Kỹ năng thiết kế: Muốn đảm bảo cho sự thành công của hoạt động nhóm, trên cơ sở những nhiệm vụ chung, phải thiết kế quy trình làm việc của nhóm, mỗi thành viên đều phải xác định được nhiệm vụ, vai trò của bản thân và của nhóm, phân công công việc phù hợp với nhu cầu, năng lực của cá nhân, tạo bầu không khí thân thiện và cởi mở trước khi bắt đầu

công việc. Trong nhóm, thống nhất cách thức thực hiện nhiệm vụ của từng cá nhân và của nhóm, luân phiên đảm nhận các vai trò, nhiệm vụ khác nhau có thể là người điều khiển nhóm, người ghi chép, người báo cáo, người theo dõi hoạt động nhóm.

Kỹ năng tổ chức: Khi đặt ra một nhiệm vụ đòi hỏi phải thực hiện hoạt động hợp tác, việc sắp xếp và sử dụng có hiệu quả nguồn lực với thời gian hợp lý có ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng công việc. Đặc biệt, trong quá trình làm việc nhóm phải lưu ý theo dõi tiến độ công việc của các thành viên trong nhóm để điều hòa, phối hợp, đảm bảo công việc được diễn ra hiệu quả.

Kỹ năng phối hợp hành động: Bản chất của hợp tác là sự phối hợp hành động với nhau một cách hiệu quả, vì vậy đây là kỹ năng rất quan trọng khi tiến hành làm việc nhóm. Mỗi thành viên đều phải thực hiện được những hoạt động trí lực, sức lực cùng nhau mang tính phối hợp này theo đúng mục tiêu, đúng quy trình, kỹ thuật trong điều kiện thực tế. Sự phối hợp đòi hỏi phải biết rõ công việc của mình và mối quan hệ tương tác giữa mình với các thành viên trong nhóm.

Sáu thành tố của KNHT nói trên có quan hệ biện chứng lẫn nhau, trong đó thành tố đầu tiên, tri thức về đối tượng, cách thức hợp tác mang tính cơ sở cho các nhóm kỹ năng sau đó, và chính nó cũng được phát triển, hoàn thiện dựa vào các nhóm kỹ năng sau. KNHT được biểu hiện ở những hành động cụ thể. Người ta đánh giá KNHT của một người đạt mức độ cao hay thấp dựa trên các thành tố thành phần đó.

3.1.2. Khái niệm trò chơi đóng vai theo chủ đề

Theo nghiên cứu của tác giả Nguyễn Ánh Tuyết quan niệm rằng: “Trò chơi đóng vai theo chủ đề là trò chơi giả bộ đã phát triển đến mức hoàn chỉnh, là trò chơi mà trẻ mô phỏng những hành động, việc làm nào đó của người lớn trong xã hội cũng như thái độ và các mối quan hệ xã hội của họ bằng những công cụ tượng trưng trong hoàn cảnh tưởng tượng của trẻ”. (Nguyễn, 1994).

“Trò chơi đóng vai theo chủ đề là loại trò chơi mà khi chơi trẻ mô phỏng một mảng nào đó của cuộc sống người lớn trong xã hội bằng việc nhập vào (hay còn gọi là đóng vai) một nhân vật nào đó để thực hiện chức năng xã hội của họ bằng những hành động mang tính tượng trưng, là loại trò chơi mô phỏng cuộc sống xung quanh của người lớn mà hoạt động của họ trong xã hội lại không mang tính chất riêng lẻ và đơn độc.

Trong xã hội, hoạt động của mỗi người bao giờ cũng liên quan tới hoạt động của nhiều người khác, nghĩa là hoạt động của con người bao giờ cũng mang tính hợp tác. Sự hợp tác giữa nhiều người trong một cộng đồng hoặc giữa nhóm người này với nhóm người khác là đặc trưng của xã hội loài người. Vì vậy, để tiến hành trò chơi đóng vai theo chủ đề cần phải có nhiều trẻ em cùng tham gia và cùng hoạt động với nhau nghĩa là có bạn để cùng chơi. Do vậy một “xã hội trẻ em” được hình thành. Tính hợp tác là một nét phát triển mới, một nét tiêu biểu trong hoạt động vui chơi của trẻ mẫu giáo” (Đình, 2009).

Thông qua hai khái niệm trên chúng ta có thể thấy trò chơi đóng vai theo chủ đề là một loại trò chơi mà trẻ hóa thân mình vào một nhân vật nào đó phù hợp với chủ đề chơi mà trẻ đã chọn để mô phỏng lại mảng hiện thực cuộc sống thông qua trò chơi. Chẳng hạn như chủ đề chơi của trẻ là về “Gia đình” thì nhân vật trẻ lựa chọn có thể là ba, mẹ, ông bà, anh, chị, em... Và từ nhân vật mà trẻ đã chọn trẻ sẽ phải suy nghĩ và hóa thân mình vào nhân vật đó một cách phù hợp bằng kinh nghiệm vốn có của bản thân ở chính gia đình trẻ hoặc từ gợi ý của giáo viên.

Khi nói đến đóng vai thì không thể trong một trò chơi chỉ có một vai chơi mà phải nhiều nhân vật kết hợp lại với nhau mới có thể tạo ra được một trò chơi đóng vai theo đúng nghĩa của nó. Chính vì vậy, để có thể hình thành trò chơi đóng vai thì bản thân trẻ sẽ phải tìm bạn để có thể hợp tác cùng nhau trong trò chơi đó, tùy thuộc vào chủ đề chơi mà trẻ thành lập đủ số lượng thành viên cho nhóm, các thành viên trong nhóm sẽ phải hợp tác cùng nhau, phân chia thống nhất nhân vật mà mình sẽ thể hiện, nhân vật đó phải làm gì, làm như thế nào, do đó cần phải có sự trao đổi ý kiến và phối hợp giữa các thành viên trong nhóm.

Vì vậy, trò chơi đóng vai theo chủ đề đóng vai trò rất quan trọng trong việc phát triển kỹ năng hợp tác cho trẻ. Giá trị của chúng mang lại ở đây không chỉ trẻ được chơi, được hoạt động mà trẻ còn được phát triển về kỹ năng hợp tác.

3.2. Biểu hiện kỹ năng hợp tác của trẻ 4-5 tuổi khi tham gia trò chơi đóng vai theo chủ đề ở trường mầm non

3.2.1. Trẻ biết lắng nghe, chia sẻ

Lắng nghe là một kỹ năng cần thiết trong hoạt động chơi mà đặc biệt là trong trò chơi đóng vai theo

chủ đề. Đồng thời, lắng nghe còn là một kỹ năng rất quan trọng giúp cá nhân trẻ thiết lập mối quan hệ bạn bè trong khi chơi và duy trì mối quan hệ tốt đẹp với bạn bè, cô giáo và mọi người xung quanh.

Ví dụ: Khi giáo viên giới thiệu và hướng dẫn trò chơi cho trẻ, cá nhân trẻ chú ý lắng nghe lời giải thích, và trong khi chơi trẻ biết lắng nghe ý kiến của các thành viên trong nhóm, xác định những điểm giống và khác, những điểm đồng ý và những điểm không đồng ý với các bạn. Từ đó, cá nhân trẻ chia sẻ những suy nghĩ, quan điểm riêng của mình với các thành viên trong nhóm.

“Trong khi chơi trò chơi đóng vai theo chủ đề, trẻ có sự quan sát, đánh giá hoạt động chơi của các bạn và giúp đỡ, chia sẻ khi bạn gặp khó khăn, hoặc nhờ bạn hỗ trợ nếu cần. Trong khi chơi chung trong nhóm, các cá nhân ý thức về trách nhiệm của mình với nhiệm vụ chung, chủ động hoàn thành nhiệm vụ riêng của mình. Ngay khi hoàn thành phần việc của mình, biết đặt nó trong tiến độ chung, quan sát sự hài hòa giữa phần việc của mình với phần việc của các bạn, sẵn sàng giúp đỡ các bạn khác khi họ gặp khó khăn trong khi chơi. Trong quá trình chơi trò chơi đóng vai theo chủ đề, trẻ chia sẻ ý tưởng với các bạn, chia sẻ nguyên liệu chơi... Giúp đỡ, chia sẻ những kinh nghiệm, thông tin đem lại sự thoải mái, cởi mở, tinh thần đoàn kết ở trẻ, giúp trẻ hiểu nhau hơn, thân thiết hơn, hạn chế những xung đột, mâu thuẫn. Điều đó giúp cho trẻ đi đến mục đích dễ dàng hơn, kết quả trò chơi trở nên tốt đẹp hơn” (Vũ, 2016).

3.2.2. Trẻ biết thảo luận, thỏa thuận, bàn bạc

“Trong trò chơi đóng vai theo chủ đề, trẻ phải thảo luận với bạn chơi để cùng thống nhất về mục đích, mục tiêu của hoạt động chơi hướng tới kết quả cuối cùng cần đạt của cả nhóm. Trẻ thống nhất nội dung và kế hoạch thực hiện trò chơi, cùng thảo luận để tìm kiếm phương tiện thực hiện hoạt động, phân vai chơi... thảo luận để hướng tới sự đồng thuận của các thành viên. Khi thảo luận, bàn bạc các trẻ sẽ hiểu được giá trị của sức mạnh tập thể, biết đặt lợi ích của tập thể lên trên sở thích và những mối quan tâm riêng của bản thân” (Nguyễn, 2015).

Ví dụ: Khi chủ đề chơi là “Nghề nghiệp” mà trò chơi trẻ chọn là trò chơi “Làm bác sĩ” thì yêu cầu trẻ phải chọn nhóm bạn để chơi, suy nghĩ và bàn bạc thống nhất vai chơi với nhau, lên ý tưởng về hoạt động vai chơi của mình. Từ đó đưa ra kết quả.

3.2.3. Trẻ biết phối hợp hành động

Trong quá trình hợp tác khi chơi, biết phối hợp hành động là rất quan trọng, nó phản ánh rõ nét bản chất của hoạt động hợp tác. Để hoàn thành nhiệm vụ cần nhận thức rõ mục đích của trò chơi, điều chỉnh hành vi của các thành viên tham gia theo hệ thống các hành động cá nhân, các hành động phối hợp trong mối tương quan của hoạt động, so sánh kết quả hành động với mục tiêu đặt ra.

Việc phối hợp chơi trò chơi đóng vai theo chủ đề có nhiều cách thức khác nhau, trẻ thường phối hợp hành động theo kiểu “dây chuyền sản xuất”: Trẻ sẽ hoàn thành nhiệm vụ lần lượt. Tức là, kết quả của một nhiệm vụ được hoàn thành bởi một đứa trẻ này sẽ là đối tượng cho hoạt động của đứa trẻ khác. Điều này đòi hỏi sự tương tác, phối hợp nhịp nhàng giữa các trẻ.

Ví dụ: Trẻ chơi trò chơi “Làm bác sĩ”. Trẻ chơi có các vai chơi như: bác sĩ, y tá, bệnh nhân. Đầu tiên, trẻ đóng vai bệnh nhân phải thể hiện hành động của người bệnh và đi đến bệnh viện. Tiếp đó trẻ đóng vai y tá sẽ tiếp đón bệnh nhân, ghi bệnh và đưa đến bác sĩ, trẻ đóng vai bác sĩ nhận thông tin từ y tá và thực hiện tiếp chuỗi hành động.

3.2.4. Trẻ biết giải quyết xung đột

“Xung đột là hiện tượng tất yếu xảy ra trong hoạt động chơi, trẻ biết giải quyết xung đột để cuộc chơi được tiếp tục. Mỗi trẻ có khả năng tự kiểm chế, phục tùng những quy định chung, biết giải quyết mâu thuẫn một cách hòa bình, trên cơ sở tôn trọng và nhường nhịn lẫn nhau” (Vũ, 2016).

Những biểu hiện trên có mối quan hệ biện chứng lẫn nhau với cấu trúc của kỹ năng hợp tác. Ta có thể thấy các biểu hiện KNHT của trẻ 4-5 tuổi khi tham gia trò chơi đóng vai theo chủ đề ở trường mầm non khá tương đồng với cấu trúc của KNHT, như việc trẻ biết lắng nghe, chia sẻ được xem là một hoạt động giao tiếp, trẻ phải sử dụng ngôn ngữ của mình để bày tỏ suy nghĩ, mong muốn của bản thân và tiếp thu ý kiến của người khác dựa trên sự tôn trọng; trẻ biết thảo luận, thỏa thuận, bàn bạc là khả năng mà trẻ thiết kế và tổ chức trò chơi của mình sao cho phù hợp với từng cá nhân và hoàn cảnh; trẻ biết giải quyết xung đột là trẻ biết phát hiện, hóa giải các xung đột trong sự đa dạng của các khác biệt cá nhân, từ đó tạo dựng và thiết lập, phát triển các mối quan hệ; trẻ biết phối hợp hành động, chính nó đã phản ánh rõ nét bản chất của hoạt động hợp tác trong cấu trúc KNHT.

3.3. Biện pháp rèn luyện kỹ năng hợp tác qua trò chơi đóng vai theo chủ đề cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

3.3.1. Biện pháp 1. Hướng cho trẻ biết lắng nghe, chia sẻ trước khi tham gia hoạt động chơi

a. Mục đích, ý nghĩa

Việc hướng trẻ biết lắng nghe, chia sẻ là một việc làm rất quan trọng đối với trẻ, là cơ hội để trẻ có khả năng tập trung vào lời nói, thấu hiểu quan điểm, cảm xúc của người nói; trẻ phát triển khả năng ngôn ngữ về từ vựng, hiểu được ngữ cảnh, hoàn cảnh chơi để sử dụng từ ngữ sao cho phù hợp; phát triển KNHT, làm việc nhóm, biết cách đưa ra những góp ý và ý tưởng trước khi chơi hoặc trong khi chơi để nhóm có thể làm việc hiệu quả hơn.

b. Cách tiến hành

Bước 1: Trước khi tổ chức cho trẻ chơi, giáo viên tập trung trẻ lại, tạo môi trường thân thiện. Giới thiệu với trẻ về hoạt động chơi hôm nay, gợi ý chủ đề chơi, cách chơi cho trẻ, giáo viên nêu rõ yêu cầu khi chơi, trong quá trình chơi trẻ được làm gì và không được làm gì.

Bước 2: Cho trẻ nhắc lại những điểm chính mà trẻ cần ghi nhớ, gật đầu mỉm cười và sử dụng những từ để khuyến khích trẻ, đặt những câu hỏi để trẻ chia sẻ quan điểm như: Các vai chơi cần thể hiện như thế nào? Chuẩn bị đồ chơi như vậy đã đủ chưa? Khi chơi cùng với các bạn thì nên làm gì/không nên làm gì?... Sau đó mới tiến hành hoạt động chơi.

3.3.2. Biện pháp 2. Gợi ý trẻ lựa chọn các chủ đề chơi gần gũi với cuộc sống khi tham gia trò chơi đóng vai theo chủ đề

a. Mục đích, ý nghĩa

Đối với trẻ mầm non 4-5 tuổi, giáo viên kết hợp khơi gợi ý tưởng chơi cho trẻ với việc để trẻ chủ động đề xuất chủ đề chơi khi trẻ có nhu cầu, hứng thú với vấn đề mới nảy sinh trong thực tiễn. Các chủ đề chơi gắn với các chủ đề giáo dục ở trường mầm non như: Chủ đề Gia đình (trò chơi Nấu ăn, Mẹ con, Tổ chức sinh nhật,...); Chủ đề Nghề nghiệp (trò chơi Trường học, Bệnh viện, Thợ uốn tóc,...). Gợi ý trẻ lựa chọn các chủ đề chơi gần gũi với cuộc sống giúp trẻ dễ dàng hình dung được vai chơi và cách thể hiện vai chơi cho phù hợp, đồng thời trẻ sẽ có thể bước đầu hợp tác với nhau một cách dễ dàng từ thảo luận ý kiến, đến giải quyết vấn đề xung đột trong quá trình chơi dựa vào các kiến thức sẵn có trong cuộc sống hằng ngày của trẻ hoặc thông qua các trang mạng xã hội.

b. Cách tiến hành

Bước 1: Giáo viên hướng dẫn trẻ thảo luận về chủ đề chơi bằng cách đưa ra một số câu hỏi đàm thoại về sở thích của trẻ, gợi ý một số chủ đề chơi khuyến khích KNHT để trẻ lựa chọn.

Bước 2: Phát triển chủ đề chơi hình thành tính hợp tác cho trẻ. Chẳng hạn như trẻ lựa chọn chủ đề “Gia đình” thì: “Gia đình sẽ gồm bao nhiêu thành viên? Bao gồm những ai?”, “Vào vai mẹ/ba/anh/chị... thì sẽ thể hiện như thế nào?”. Để có thể hoàn thành được trò chơi này thì các bạn phải làm gì?..

Bước 3: Tiến hành cho trẻ chơi.

3.3.3. Biện pháp 3. Khuyến khích trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi tích cực nhận xét, đánh giá kỹ năng hợp tác qua quá trình tham gia trò chơi đóng vai theo chủ đề

a. Mục đích, ý nghĩa

Ở trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi tính tích cực nhận xét, đánh giá KNHT qua quá trình tham gia trò chơi có ý nghĩa rất quan trọng, đặc biệt là qua trò chơi đóng vai theo chủ đề. Vì nó làm tăng tính chủ động ở trẻ, trẻ bày tỏ được những vấn đề mình gặp trong khi chơi, dễ dàng đưa ra hướng giải quyết và cách khắc phục cho ở lần chơi tiếp theo. Nhờ đó làm nảy sinh mong muốn được hợp tác với các bạn, tạo không khí đoàn kết, tin tưởng lẫn nhau giữa trẻ. Giúp trẻ nhận ra sự quan trọng của việc chia sẻ hỗ trợ lẫn nhau trong quá trình tham gia trò chơi. Đặc biệt, trẻ đánh giá được kết quả chơi thông qua việc hợp tác với các bạn.

b. Cách tiến hành

Bước 1: Sau khi hoạt động chơi kết thúc. Giáo viên tập hợp trẻ lại, tạo môi trường thân thiện, lấy trẻ làm trung tâm và tóm tắt gợi nhớ lại trò chơi bằng những câu hỏi gợi mở như: Vừa rồi các bạn đã chơi được những trò chơi gì? Chơi với ai?...

Bước 2: Sau đó cho trẻ tự nhận xét, nêu cảm nhận của mình sau khi chơi bằng câu hỏi gợi ý của cô: Trong khi chơi các bạn có gặp khó khăn gì không? Có hợp tác, chơi cùng với các bạn không? Sau khi chơi các bạn cảm thấy như thế nào?.. Giáo viên cho cả lớp trả lời chung, sau đó khuyến khích mời cá nhân vài trẻ đứng lên trả lời.

Bước 3: Cô nhận xét và tuyên dương trẻ.

4. Kết luận

Rèn luyện KNHT cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi được phát triển trong các hoạt động đa dạng do nhà giáo dục tổ chức. Trò chơi đóng vai theo chủ đề chính là hoạt động chiếm nhiều ưu thế góp phần rèn luyện

KNHT cho trẻ đạt hiệu quả thông qua các tình huống nảy sinh trong lúc chơi hoặc những tình huống thực trong khi chơi. Khi tham gia vào trò chơi đóng vai, trẻ không chỉ hoạt động một mình mà phải có bạn, tổ chức hoạt động nhóm, qua đó trẻ sẽ học được cách làm việc nhóm, bàn bạc, thỏa thuận, chia sẻ, trao đổi kinh nghiệm cùng nhau chơi, cùng nhau giải quyết các tình huống trong trò chơi. Chính điều này đã góp phần rèn luyện KNHT cho trẻ đạt hiệu quả cao trong hoạt động chơi. Vì vậy, trò chơi đóng vai theo chủ đề là công cụ thích hợp nhất để rèn luyện KNHT cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non.

Lời cảm ơn: Nghiên cứu này được hỗ trợ bởi đề tài nghiên cứu khoa học của Trường Đại học Đồng Tháp, mã số đề tài SPD2023.02.31.

Tài liệu tham khảo

Đình, V. V. (2009). *Giáo trình Tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam. Truy cập từ <https://thuvien.sptwnt.edu.vn/Ebookview.aspx?id=2020031001001>.

Nguyễn, A. T. & cs. (1994). *Tâm lý học lứa tuổi Mầm non*. NXB Đại học Sư phạm. Truy cập từ <https://cmavn.org/wpcontent/uploads/2015/09/tam-ly-hoc-mam-non.pdf>.

Nguyễn, T. H. (2015). *Tổ chức các hoạt động giáo dục trong trường mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.

Nguyễn, T. K. (2019). *Một số vấn đề cơ bản về kỹ năng làm việc hợp tác*. Trường Cao đẳng Sư phạm Nam Định. <https://www.zun.vn/tai-lieu/mot-so-van-de-co-ban-ve-ki-nang-lam-viec-hop-tac-59794/>.

Nguyễn, T. M. T. & cs. (2017). Giáo dục kỹ năng hợp tác cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi: Xu hướng trên thế giới và vận dụng vào Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Giáo dục, Số 144* (tháng 9/2017), 84-87. Truy cập từ http://vjes.vnies.edu.vn/sites/default/files/144_2017-84-87.pdf.

Vũ, T. N. (2016). Những biểu hiện kỹ năng hợp tác của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong các hoạt động ở trường mầm non. *Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt* (tháng 5), 104-106.

Vũ T. N. (2016). *Giáo dục kỹ năng hợp tác trong trò chơi đóng vai có chủ đề cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non*. Luận án tiến sĩ Khoa học Giáo dục, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội. Truy cập từ <https://luanvan.net.vn/luan-van/luan-van-giao-duc-ky-nang-hop-tac-trong-tro-choi-dong-vai-co-chu-de-cho-tre-5-6-tuoi-o-truong-mam-non-77128/>.